

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาของการศึกษา

เนื่องมาจากรัฐบาลมีนโยบายกระจายความเจริญและบริการของหน่วยงานของรัฐออกสู่ภูมิภาค เพื่อให้เกิดการจัดตั้งหน่วยงานในภูมิภาค ทั้งระดับจังหวัด อำเภอ กิ่งอำเภอ และตำบลเพิ่มขึ้นอีกเป็นจำนวนมาก โดยเป็นไปตามความจำเป็นเฉพาะหน้าตามความต้องการของแต่ละหน่วยราชการขาดการวางแผน ทำให้หน่วยราชการที่เกิดขึ้นใหม่มีลักษณะกระจัดกระจาย¹ ก่อให้เกิดปัญหาในการปฏิบัติงาน ไม่สะดวกในการบริหาร และขาดความคล่องตัวในการบริการ

รัฐบาลได้แก้ปัญหาดังกล่าว โดยจัดให้มีการดำเนินการเรื่องศูนย์ราชการขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อรวมอาคารสถานที่ราชการไว้ในบริเวณเดียวกัน เพื่อเป็นศูนย์กลางการบริหารงาน และเพื่ออำนวยความสะดวกในการบริการประชาชน ในลักษณะเบ็ดเสร็จ (ONE STOP SERVICE)² โดยมอบหมายให้กระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม และกระทรวงมหาดไทยเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการ

โครงการศูนย์ราชการระดับจังหวัด เป็นโครงการขนาดใหญ่ประกอบด้วยสิ่งปลูกสร้าง ทั้งด้านอาคารและระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการ รวมทั้ง การปรับปรุงพื้นที่โดยรวมให้เหมาะสม ซึ่งรัฐบาลต้องใช้งบประมาณจำนวนมาก อย่างต่อเนื่องโดยเฉพาะอาคารศูนย์บริหารราชการ และอาคารประกอบต่างๆ ซึ่งเป็นอาคารหลักสำคัญในการให้บริการประชาชน และเป็นศูนย์กลางในการประสานงานต่างๆ ของหน่วยงานที่สำคัญในจังหวัด

1.2 วัตถุประสงค์

1. ศึกษาแนวคิด การดำเนินการจัดทำโครงการและรูปแบบอาคารศูนย์บริหารราชการ และอาคารประกอบของโครงการศูนย์ราชการระดับจังหวัด
2. ศึกษาถึงสภาพปัญหาและการใช้อาคารศูนย์บริหารราชการ รวมทั้งอาคารประกอบของโครงการศูนย์ราชการระดับจังหวัด

1.3 ขอบเขตของงานวิทยานิพนธ์

การศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาการวางแผนบริหารจัดการโครงการ ด้านการใช้งานทรัพยากร กายภาพ โครงการศูนย์ราชการระดับจังหวัดที่ได้ดำเนินการก่อสร้างแล้วเสร็จ และเปิดทำการแล้ว โดยจังหวัดที่เลือกศึกษา ได้พิจารณาคัดเลือกจากจังหวัดที่มีการสร้างศูนย์ราชการ ณ พื้นที่แห่งใหม่ จึงมีการวางแผนงานระบบภายนอกอาคาร ตั้งแต่เริ่มต้น จำนวน 3 จังหวัด คือ

1. จังหวัดสุพรรณบุรี
2. จังหวัดชุมพร
3. จังหวัดระยอง

1.4 การดำเนินงานวิทยานิพนธ์

1. เพื่อศึกษางานวิจัย และหลักการหรือทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง
 - 1.1 ศึกษาถึงทฤษฎีในการวางแผนบริหารจัดการโครงการ ชั้นเตรียมการจัดทำโครงการ
 - 1.2 ศึกษาค้นคว้าวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร ระเบียบ นโยบาย ข้อสั่งการ แผนงาน และผลการดำเนินงานเรื่องศูนย์ราชการที่ผ่านมาของกระทรวงมหาดไทยและกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม
 - 1.3 ศึกษาจากเอกสาร งานวิจัยและบทความต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับแนวทางในการดำเนินงาน เรื่องศูนย์ราชการส่วนภูมิภาค
2. ทำการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับทรัพยากรกายภาพในโครงการ รวมทั้งการกำหนดขอบเขตของระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการ รวมทั้ง สิ่งปลูกสร้างอื่น ๆ ที่สนับสนุนโครงการ จากรูปแบบและรายการก่อสร้าง จากตัวอย่าง 3 จังหวัด
3. ศึกษาการตอบสนองด้านการใช้สอย ตลอดจนอุปสรรคปัญหาของการใช้ทรัพยากรกายภาพจากการสังเกต และเก็บข้อมูลภาคสนาม
4. ทำการวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งเป็นประเด็นดังนี้
 - 4.1 ด้านแผนงาน
 - 4.2 ด้านการออกแบบ
 - 4.3 การใช้สอยอาคาร
 - 4.4 การดูแลรักษา
5. การสรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ
 - 5.1 องค์ประกอบ รูปแบบและโครงสร้างของอาคารบริหารของศูนย์ราชการ
 - 5.2 ปัญหาอุปสรรค และผลสัมฤทธิ์ ด้านการออกแบบและการใช้สอยของอาคารบริหารของศูนย์ราชการระดับจังหวัด และเสนอแนะแนวทางในการแก้ปัญหา
 - 5.3 เสนอแนะแนวทางในการวิจัยต่อไปในอนาคต

¹ คณะกรรมการจัดวางแบบศูนย์ราชการส่วนภูมิภาค. หลักการและแนวทาง ฯ (กรุงเทพฯ : ,2536), หน้า 1

² สถาบันดำรงราชานุภาพ และคณะ, รายงานวิจัยฯ (กรุงเทพฯ : ,2536), หน้า 1

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อทราบถึงสภาพปัญหาในด้านต่างๆ ของอาคารศูนย์บริหารราชการ ในโครงการศูนย์ราชการระดับจังหวัดที่ตั้งขึ้นใหม่
2. เพื่อเป็นข้อเสนอแนะแนวทางในการวางแผน บริหารจัดการอาคารศูนย์ราชการ ในโครงการศูนย์ราชการระดับจังหวัด ที่สามารถตอบสนองต่อการใช้งานโครงการในปัจจุบัน และเพื่อการดำเนินการของโครงการในอนาคต

1.6 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เอกสารเกี่ยวกับการออกแบบอาคารศูนย์บริหารราชการและอาคารประกอบ
2. การสังเกตและสำรวจ ข้อมูลภาคสนาม
 - งานภายนอกอาคารที่ออกแบบรายละเอียดในรูปแบบและรายการก่อสร้าง
 - ทรัพยากรกายภาพ ในศูนย์ราชการระดับจังหวัด
 - อุปสรรค ปัญหา เกี่ยวกับการใช้ทรัพยากร กายภาพ ในศูนย์ราชการ
 - การบำรุงรักษาอาคาร และสิ่งแวดล้อมด้านกายภาพ

1.7 นิยามศัพท์

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้กำหนดขอบเขตและคำจำกัดความของการศึกษาไว้ดังนี้

อาคารศูนย์บริหารราชการ

หมายถึง อาคารที่ทำการศาลากลางจังหวัด ที่เป็นศูนย์รวมของส่วนราชการภาครัฐ ประมาณ 30 หน่วยงาน เพื่อการบริการประชาชน และเพื่อการประสานงานของหน่วยราชการต่างๆ

อาคารประกอบของศูนย์บริการ

หมายถึง อาคารหอประชุม อาคารเก็บพัสดุและเอกสาร

งานระบบประกอบอาคาร

หมายถึง งานด้านด้านวิศวกรรมระบบที่ประกอบภายในอาคารเพื่อให้อาคาร ใช้งานได้มีประสิทธิภาพ เช่น ระบบโครงสร้างอาคาร ระบบไฟฟ้า ระบบปรับอากาศ และระบบสุขาภิบาล

งานภายนอกอาคาร

หมายถึง งานภูมิสถาปัตยกรรม งานวิศวกรรมระบบต่างๆ ภายนอกอาคาร ที่มีผลสนับสนุนการใช้งานของอาคารศูนย์บริหาร เช่น พื้นที่จอดรถ สันหนากร โทรศัพท์ พื้นที่พักรอกภายนอกอาคาร และส่วนสาธารณะภายนอกอาคาร

ศูนย์ราชการระดับจังหวัด

หมายถึง บริเวณอันเป็นศูนย์รวมของส่วนราชการระดับจังหวัด ในจังหวัดต่าง ๆ ซึ่งประกอบด้วยศูนย์บริหาร ศูนย์ปฏิบัติการ ศูนย์บ้านพัก ในบางจังหวัด ศูนย์ราชการอาจรวมหน่วยงานที่เป็นราชการบริหารส่วนกลาง หรือรวมหน่วยงานอิสระอื่น ๆ ของรัฐ อาทิ คณะกรรมการ

เลือกตั้ง เป็นต้น หรือร่วมส่วนราชการระดับอำเภอ หรือหน่วยงานท้องถิ่น หรือหน่วยงานรัฐวิสาหกิจ
ไว้ในบริเวณศูนย์ราชการได้หากมีพื้นที่เพียงพอและมีความเหมาะสม

ทรัพยากรกายภาพในโครงการศูนย์ราชการระดับจังหวัด

หมายถึง อาคารหน่วยงานราชการ ระบบสิ่งปลูกสร้างภายนอกอาคารอื่นๆ และสาธารณูปโภค
สาธารณูปการ ที่เกี่ยวข้อง กับการใช้ประโยชน์ในโครงการศูนย์ราชการระดับจังหวัดที่ศึกษา

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย